

Att förverkliga corbynismen

[Alex Doherty intervjuar Christine Berry, medförfattare till boken *People, Get Ready! Preparing for a Corbyn Government*. Doherty driver podden [Politics. Theory. Other](#), om Labours program för att demokratisera ekonomin och vad gruppen kring Corbyn kan lära av den strategi som Thatcherpolitiker använde för att genomdriva sitt nyliberala program. Ur [Jacobin magazine](#), 21 juni 2019. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

[Jeremy Corbyns uppmaning att bryta med nyliberalismen har givit miljontals människor hopp. Men det kommer att krävas mer än en bra politik för att tillämpa hans projekt – Labour behöver en mobiliserande strategi för att besegra statsapparaten och City of Londons motstånd.]

En gång avfärdades Jeremy Corbyn som en parlamentarisk belastning, men idag ser han ut som en framtida premiärminister. Efter sitt genombrott vid valen 2017 och Theresa Mays efterföljande krasch som premiärminister, verkar Labour vara på väg mot regeringsmakten. Men medan diskussionen i media koncentrerar sig på hur partiet sköts internt, så diskuterar de sällan vad Corbyn ska göra när han kommer till makten.

Den politiska scenen domineras av dispyter om Brexit, och Labours plan för att omorganisera ekonomin står ännu inte i centrum för den allmänna debatten. Men om Corbyn ska få igenom ett paradigmskifte som Clement Attlee 1945 eller Margaret Thatcher 1979, så måste hans parti mobilisera ett kraftfullt stöd för sitt projekt – och även vara redo för att möta motstånd från starka intressen i London City och andra ställen. - Jacobins kommentar]

AD: Under de senaste månaderna har jag känt mig ganska säker på att Labour kommer att bilda nästa regering – min oro gäller mer hur det kommer att se ut om och när Labour vinner. Det finns en hel rad bekymmersamma frågor, från hur Labours program hänger ihop till medias fientlighet och motståndet mot Corbyns ledarskap i Labourpartiets parlamentsgrupp. Vad tror du de avgörande frågorna är för att en Labourregering ska lyckas?

CB: Boken härrör ur just den känsla som du skisserade. En stor del av debatten riktar in sig på om Labour kan vinna ett val eller bilda regering, och hur det ska mobiliseras för att uppnå det. Men vår oro är samma som din – den verkliga faran är inte att vi inte kan vinna, utan att vi inte är redo för det.

Om Labour tar makten innan det är redo, och av något skäl inte kan genomföra sitt program, så skulle det vara ett större bakslag för vänsterns förhoppningar, möjligen för en hel generation, än om vi inte vinner nästa allmänna val. Det är inte att underskatta hur brådskande det är att bilda en sådan regering, i synnerhet med utmaningar som klimatkrisen eller den yttersta högerns uppsving. Men det är bara början av det jobb som behövs.

Den första fråga vi ställer i boken är plattformen – vet vi vad en radikal Labourregering vill uppnå? Det har inte först någon särskilt djup diskussion om Labours positiva planer, utöver att upphäva åtstramningarna, men vi hävdar att det har gjorts mycket större framsteg där än vad många även inom rörelsen inser.

Det andra är att ha smarta stridsplaner för hur plattformen ska genomföras i praktiken, med tanke på

att den innebär en betydande omfördelning av maktförhållandena och tar itu med kapitalintressena. Vi tittar på hur Margaret Thatcher och nyliberaler på andra ställen förberedde den sortens strategi.

Det tredje är att konfrontera reaktionen från de kapitalintressen som hotas av programmet och möta den sorts ekonomisk krigföring som kan bli resultatet, inklusive kapitalflykt och valutakriser.

Det sista är att omvandla staten – konfrontera möjligheten att själva den institutionella apparaten inte samarbetar. Det betyder att omstrukturera Whitehall (dvs. statsförvaltningen) så att den blir förmögen att tillämpa programmet. Och den bredare rörelsen måste också ge regeringen en tillräckligt stark social bas som förstår programmet, driver det framåt och ställer regeringen till svars när den pressas att vattna ur sin radikalism.

Om vi tittar på Labours plattform, så förefaller dess radikala kärna vara planen att demokratisera ekonomin på olika sätt. Ändå verkar det inte ha slagit igenom särskilt mycket – inte bara inom väljarkåren i stort, utan till och med i till exempel Labourpartiets forum i sociala media, där programmet nästan bara uppfattas som att vara mot åtstramningar och som en sorts återupplivande av 1945 års Labourregering. Så om du har rätt i att detta projekt är mer genomtänkt än vad många förväntar sig, så upplever jag att det inte har uttryckts särskilt bra.

Det stämmer absolut. Till och med inom politiskt mycket väl insatta kretsar förs ingen särskilt djup diskussion om Labours nya ekonomiska tänkande. Det är lite ironiskt om talet att demokratisera ekonomin – vilket betyder deltagande – utvecklas uppifrån och ner av en ganska snäv krets politiska nördar och personer runt skuggkansler John McDonnells tjänsterum. Vi behöver mycket mer politisk skolning och ansträngningar för att förfina debatten och diskussionen i rörelsen kring dessa frågor, så att det kan bli ett projekt som drivs från gräsrotterna.

Ekonomisk demokrati handlar om att gå längre än en återgång till andan från 1945. Den anklagelse som ofta riktas mot Labour när de talar om nationaliseringar är att de bara vill gå tillbaka till det förflutna. Men det är inte programmet – Corbyn och McDonnell har varit tydliga med att det inte handlar om att ersätta avlägsna, privata eliter utan ansvar med avlägsna, offentliga eliter utan ansvar. De riktar en massiv kritik mot den sortens nationaliseringar – det de verkligen vill är att utforska nya modeller för offentligt och gemensamt ägande som är mer lokalt, decentraliserat och deltagande.

Så Corbyn talar om passagerarleda järnvägar och en energipolitik som innehåller en del nationellt, offentligt ägande men också med en stor roll för kommunala energiföretag och kooperativ med förnybar energi. Det talas också en hel del om hur mycket kooperativ och anställdas ägande som ska finnas i den privata sektorn. Det är att ta värdet av demokratiskt deltagande och arbetarnas och medborgarnas kontroll på allvar. Nationaliseringarna 1945 handlade mycket mer om tanken att det skulle göra industrierna effektivare – vilket är lätt att glömma bort efter 30 års nyliberalt upprepanande av budskapet att offentligt ägande är detsamma som ineffektivitet.

En svårighet med att få fram det budskapet är att denna syn på regeringen som ett sätt att möjliggöra demokratiskt deltagande är så främmande för hela den politiska kulturen. Till och med bland dess anhängare i Labour uppfattas den förmyndaraktigt – som den ”goda föräldern” mot de besvärliga konservativa. Är problemet hur detta projekt uttrycks, eller bara att det befinner sig så långt från folks vanliga föreställningar?

Jag tror att det verkligen stämmer. Som en del av projektet ”Utforma ekonomin” som jag arbetade med för några år sedan med New Economics Foundation och New Economy Organizers Network, höll vi några fokusgrupper om hur en ska tala om ekonomi. Vi testade demokratispråk, baserat på tanken att ekonomin har erövrats av de få och behöver organiseras om för att fungera för alla. Vi upptäckte att det faktiskt inte gick hem hos folk. Folk trodde att vi menade folkomröstningar om varenda beslut, och att det vore en fruktansvärd tanke. Det var det enda sätt på vilket de kunde tänka sig att tillämpa demokrati på det ekonomiska området. För som du säger finns det ingen tradition av verkligt allmän diskussion om detta.

Det är definitivt en stor utmaning för Labour att fundera ut hur det ska göras, att utveckla en politik som kan fixa det. Det var vad Thatcher åstadkom med sin politik att hyresgäster i kommunala bostäder fick rätt att köpa sina hem – vilket vid den tidpunkten var en lika radikal förändring av det allmänna samtalet och det möjligas gränser. Den politiken fick igenom hennes projekt, eftersom det sa vilken sorts land vi ville vara, och vilken sorts individer som skulle utgöra den bostadsägande demokratin. Det gav miljontals människor en omedelbar, konkret andel i hennes projekt – det var inte bara en abstrakt historia som en måste förstå på teoretisk nivå. Det blev mycket lyckat för henne när det gällde att vända diskussionen.

I boken diskuterar vi om Labour kan hitta några alternativ till rätten att köpa. En av de idéer som diskuteras där är inkluderande ägarfonder som gradvis ger arbetarna en andel i de företag de arbetar på. Det säger något om vad ekonomisk demokrati innebär på ett sätt som skulle ge miljontals privatanställda en omedelbar andel i Labours projekt.

Är det inte ett problem här, att folk inte i första hand identifierar sig via sitt arbete? Det går att säga att det sättet att identifiera sig har minskat avsevärt, och att arbetsmarknadens relativt instabila karaktär gör inkluderande ägarfonder mindre tilltalande nu än vad de kan ha varit på 1970-talet när de svenska socialdemokraterna argumenterade för något liknande.

Jag tror att det absolut stämmer att folk identifierar sig mindre med det jobb de råkar ha vid en speciell tidpunkt. Men inkluderande ägarfonder ger folk en omedelbar andel av utdelningen för det företag de arbetar på för tillfället, på samma sätt som de har rätt att kräva en privat pension från det företaget.

Det ger folk fördelar oavsett om de kanske byter jobb. Det gör också värdet av att ha kontroll över sin arbetsplats. Som vi vet av erfarenhet är det dåligt för ens själsliga hälsa och välbefinnande när en är fjärrad från sitt arbete och inte har kontroll över vad en gör. Vi skulle alla må bra av att göra något åt det. De nya vågen av organisering i ”gig-ekonomin” [tillfällighetsjobb] – Uber, Deliveroo och liknande – och de segrar den uppnår, motbevisar tanken att det inte längre går att organisera arbetare kollektivt eller identifiera sig som arbetare på grund av den mer flytande och osäkra arbetsmarknaden.

Om vi tittar på de stridsplaner som Thatcherregeringen drog upp, speciellt Ridleyplanen, skulle du kunna berätta om dess strategi för att besegra vänstern och samförståndet efter kriget?

Jag skulle verkligen vilja uppmuntra alla att läsa de dokument som var grundstommen i denna strategi – Ridleyplanen och Stepping Stones-rapporten, som båda finns tillgängliga online. De är inte särskilt långa men är mycket upplysande. Thatcheriterna var helt klara över vad de skulle göra

och vilka fienden var – den offentliga sektorn och de organiserade arbetarna. De visste att de skulle försöka omorganisera ekonomin helt till privat ägande, företaganda, individualism och finanser. Och de drog upp en strategi för det innan de kom till makten.

Ridleyrapporten är i grund och botten en plan för privatisering. Det är en maktanalys av var fackföreningarna var svaga och var det skulle vara klokt av Thatchers regering att välja strider tidigt för att bygga upp sin styrka, och var fackföreningarna var alltför starka för att angripas direkt. Det finns en lång diskussion om Nationella gruvarbetarfackets styrka och det markarbete som thatcheriterna skulle behöva utföra innan de angrep dem, vilket ligger nära det som faktiskt hände. Planen talar också om industrier som inte gick att röra för tillfället och skulle behöva privatiseras ”i smyg” – det var bokstavligen de ord som användes, inklusive med syftning på NHS [nationella sjukvårdssystemet].

En kan säga att det projektet fortfarande pågår...

Exakt. Återverkningarna från den strategin finns fortfarande kvar. Men det viktiga är förutseendet – de förstod att en omfördelning av ekonomin inte bara handlade om att ha rätt politik och tillämpa den, utan också en massiv styrkeförändring som behövde planeras. Och de gjorde det ganska effektivt.

Stepping Stones-rapporten var motsvarigheten för kommunikation och ledmotiv. Den talar om hur nära knuten denna strategi för att gripa makten var behovet att vinna kampen om hur samhället beskrivs och förändringen av den politiska debatten. Det betydde en strategi för att misskreditera fackföreningarna i den allmänna debatten, utnyttja folks missnöje med strejker och ”Missnöjesvintern” för att förvandla fackföreningarna från Labours stora tillgång till dess akilleshäla, och använda det som utgångspunkt för att få allmänhetens samtycke till sitt program.

John Hoskyns var en av de centrala rådgivare som var inblandad i rapporten, och han sa att det inte räckte att vinna ett val om det bara återspeglar folks missnöje med den nuvarande situationen – det krävs också ett folkligt mandat att driva igenom omvandlingen.

Det går tillbaka till den tidigare frågan om i vilken mån projektet med ekonomisk demokrati förstås inom rörelsen, för att inte tala om allmänheten. Lärdomen är att Labour behöver ett tydligt mandat för att driva igenom omvandlingen, liksom en stridsplan och strategier för att ta itu med de existerande maktintressena.

Ett förbehåll till detta är att vi inom vänstern har en benägenhet att överskatta högerns och nyliberalernas machiavelliska briljans och sedan straffa oss själva för att vi jämförelsevis befinner oss i ett kaotiskt underläge. En av de saker som jag tyckte var intressant under forskningen med denna bok, är att John Hoskyns till och med i slutet av Thatchers första mandatperiod beklagade bristen på strategi med precis dessa ord. Han höll tal och sa att ingen tänkte på hur en skulle göra det möjligt att vinna nästa slag. Killen som skötte [högerns tankekedja] Institute for Economic Affairs röstade inte ens på Thatcher 1983, eftersom han var så irriterad på hennes bristande radikalism. För de personer som var inblandad i revolutionen vid den tiden, verkade det vara en lika rörig och osäker seger som vi kan uppleva idag. Det är viktigt att komma ihåg – i backspeglarna kan paradigmskiften verka oundvikliga, smidiga och snygga, men det är aldrig det när de sker.

Du har ett citat där Thatcher säger ”vi kommer att få en gruvstrejk”: det var ett medvetet

beslut att provocera fram en kris för att besegra vänstern. I Labours fall kan vi se en del tendenser inom ledningen att blidka finansvärlden och media och uppvisa en bild av återhållsamhet. Men det verkar som att om Labour ska bli framgångsrikt så måste det provocera fram kriser och inleda den sorts välriktade strider som det kan vinna. Håller du med om det – och vilka tror du motsvarande strider kan vara för vänstern?

Det är definitivt vår uppfattning att Labours ledning har strategin att visa upp en återhållsam fasad. Vi hör allt snack om att John McDonnell går runt i London City och dricker te och försöker försäkra kapitalmarknaden om att den inte har något att frukta – att det bara handlar om offentliga investeringar som kommer att stimulera ekonomin och att det kommer att vara bra för den, att vi inte har några tricks i rockärmen, att vi inte kommer att ha kapitalkontroll och så vidare.

Det är en förståelig politisk uträkning, med tanke på risken för en motreaktion från finansmarknaden, som skulle kunna destabilisera en Labourregering. Det är uppenbarligen ett scenario som de försöker undvika. Thatcher sa också att det inte finns någon anledning att gå ut i strid om en inte är rimligen övertygad om att kunna vinna.

Mitt tänkande förändrades när jag skrev boken. Jag började tänka att London City för oss motsvarar vad fackföreningarna var för henne – Dödsstjärnan, den mäktiga elit som vi måste konfrontera. Ett radikalt program för att reformera bankerna skulle innehålla saker som att tvinga fram ett åtskiljande av banktjänster till privatpersoner och investeringsbanker, att bryta upp storbankerna, överta bankerna i offentlig ägo eller göra mer med de som redan är offentligt ägda som Royal Bank of Scotland, genomdriva mycket strängare regler för bankernas mer samhällsligt skadliga verksamhet, och stödja gemensamma banker som ett alternativ. Min åsikt skulle vara – det måste du ta itu med från dag ett, när du har störst politiskt kapital, eller så kommer det aldrig att hända.

Men jag tror att lärdomen från Thatchers offensiv – och det kanske är vad Labour tänker på nu – är att om en försöker göra allt det på dag ett och en inte är redo, och institutionerna har ekonomin i ett strupgrepp (som Ridley sa om fackföreningarna i den offentliga sektorn på 1970-talet), så destabiliserar det bara regeringen och ekonomin och den kan inte genomföra resten av sitt program.

Vad vi istället måste göra är att först bygga upp de offentliga bankernas styrka och minska de privata bankernas makt, skapa en situation där ekonomin i sin helhet är mindre beroende av finansvärlden, så att vi befinner oss i en ställning att provocera fram konfrontationen vid en tidpunkt då det är politiskt och ekonomiskt lämpligt och vi kan vinna. Vi fruktar att om det inte händer så kommer konfrontationen att skjutas upp i all oändlighet.

Finansialiseringen av ekonomin och Citys makt är en så grundläggande del av det sjuka i vår ekonomi och den skeva maktfördelningen och kontrollen i ekonomin att vi betvivlar att det vore möjligt att genomföra ett radikalt ekonomiskt program utan att röra dessa delar. Så den konfrontationen kan vara vår motsvarighet till gruvarbetarstrejken.

När du drog en parallell mellan den tillträdande Thatcherregeringen och den kommande Corbynregeringen, kan det i vissa avseenden få vår situation att verka bättre än den egentligen är. I slutet av 1970-talet var fackföreningarna förstås ytterst mäktiga, men affärsvärldens makt är den viktigaste beslutsfattaren – en Corbynregering kommer att leva och dö på tillväxttakten. Med tanke på fientligheten från inte bara finansvärlden utan affärsvärlden mer allmänt, fruktar jag att liknelsen inte håller riktigt. Går det, utifrån ditt

perspektiv, att hantera det genom att splittra affärsvärlden, kanske genom att vinna över småföretagen?

Ja, i ett nötskal. Vi berör det i boken – i denna plan för ekonomisk demokrati finns möjligheten att bryta den förenklade uppdelningen i att vara för eller mot företagen och splittra våra motståndare. Det var något Thatcher var bra på. Vi ser redan hur affärsvärlden splittras om Brexit, och företagens traditionella uppslutning bakom Torypartiet börjar spricka på mycket intressanta sätt.

En Labourregering skulle driva in en kil mellan å ena sidan småföretagen, de som producerar socialt nyttiga saker och är villiga att gå med på ett demokratiseringsprojekt, och å den andra ekonomins utsugande, improduktiva sektorer som London City. Ed Miliband började med det när han talade om ”producenter kontra rovdjur”. Det gick inte så bra för honom – delvis på grund av att det vid denna politiskt annorlunda tid fanns mindre mod i Labour att klara av den oundvikliga fiendligheten från vissa delar av etablissemanget.

Men det är vattendelaren – de som tillverkar kontra de som lägger beslag på. Och där finns möjligheter, inklusive vad gäller en bankreform: många småföretag är fullständigt rasande på banker som stänger lokalkontor och lurar dem. Den offentligt ägda Royal Bank of Scotland har drabbats av skandal efter skandal, och istället för att hjälpa kämpande företag har den medvetet drivit dem i konkurs och dammsugit dem på deras tillgångar. Jag tror att stora delar av företagsvärlden kan fås med på ett projekt att förändra finansvärlden, och motbevisa den nyliberala bilden av att hela affärsvärlden är en enda enhetlig intressegemenskap som skulle förlora på ett socialistiskt program.

Du sa att en Labourregering kommer att leva och dö av tillväxttakten. Tanken att vi måste gå utöver tillväxt som ett mått på framsteg betraktas vanligtvis som en fluffig hippieföreställning – inte något som en socialistisk regering prioriterar. Men jag tror att det är en viktig del av att förstå varför vi hamnade med Brexit och det politiska utanförskap vi har. I decennier har tillväxttakten inte översatts i ökande levnadsstandard för de flesta människorna, än mindre en bättre livskvalitet. Folk vill ha högre löner, bättre anställningstrygghet, mer tid med familjen. Politik som fyra dagars vecka ligger närmare vad folk bryr sig om: det låter oss tala till folks känsla, att trots att ekonomerna säger att ekonomin växer så upplever de inte att deras liv blir bättre.

Utöver arbetarrörelsen hade Thatcher också en intern fiende – de delar av det konservativa partiet som fortfarande var trogna efterkrigstidens samförstånd. Hon ägnade sig också åt att besegra dem. Och om vi tittar på Labourpartiets parlamentsgrupp (PLP) idag, är stora delar av den på gränsen till upprorisk, samtidigt som det även i ledningen finns de som trots att de i stora drag stöder Corbyn har en oroande naiv syn på vilken reaktion som kan komma...

Jag håller med... Det finns behov av politisk skolning även på högsta nivå. Men fiendskapen inom PLP hänger samman med att många i det skuggkabinett som ska inta det högsta ämbetet är oerfarna. Om vi hade ett Venndiagram* över personer i Labourpartiet som är positiva till Corbyns projekt och har erfarenhet av att styra landet, så är området där de två cirklarna överlappar praktiskt taget icke existerande.

---

* **Venndiagram** är illustrationer som används i mängdlära för att visa på ett matematiskt eller logiskt samband mellan klasser eller mängder. Vanligen, men inte nödvändigtvis, består ett Venndiagram av två eller tre överlappande cirklar – från Wikipedia.

Kanske Ed Miliband...

Ja [skratt]. Samma sak gäller specialrådgivare och folk bakom scenen som förbereder de skuggministrar som ska leda landet – det finns bara en eller två sådana personer [som är positivt inställda till Corbyn]. Det faktum att stora delar av PLP och de med erfarenhet av att leda inte bara är negativa utan direkt fientligt inställda, betyder att det inte finns något institutionellt minne som förs vidare. Det är ett enormt problem för en tillträdande Corbynregering. Det beaktas som ett problem som måste hanteras men behöver tas mycket mer på allvar.

Jag kanske inte också talar för min medförfattare här, men fiendskapen i PLP ställer också behovet av att nå ut till andra möjligt radikala partier som det Skotska nationalistpartiet och de Gröna. Det är vad hegemoni handlar om – att försöka förändra den politiska samsynen på ett bredare sätt, inte bara i Labour. Om man inte kan lita till rösterna från Labours alla parlamentsledamöter, så blir det ännu viktigare att bygga broar till andra och utvidga samtalet.

Även rörelsen har en roll i detta. Som Hoskyns sa, att om vi har ett tillräckligt stort stöd hos allmänheten och ett tillräckligt starkt mandat för att driva igenom en plan, så blir det svårare för de valda parlamentsledamöterna att gå mot det. Om Labour kommer till makten utan en bredare förståelse av vad dess projekt är, så är det mycket lättare för centristerna och högerflygeln bland dess parlamentsledamöter att skapa problem.

Vad gäller att konfrontera reaktionen åberopar ni exemplet med den franska socialisten François Mitterrand, som kom till makten 1981. Hans mycket radikala plan omintetgjordes av kapitalflykt och så vidare. Kan du berätta om dessa historiska paralleller och hur en Corbynregering kan undvika ett liknande öde?

Det fanns givetvis speciella omständigheter där som inte gäller för Corbyn, som att Mitterrand var med i det europeiska valutasystemet. Men speciellt i en mycket öppen ekonomi som den brittiska med en mycket stor finanssektor, måste vi ta den bakomliggande frågan om den här sortens motstånd på största allvar. Det talas redan om kapitalflykt eller att tillgångar flyttas utomlands för att förhindra – att de beskattas bort. Efter att boken trycktes har John McDonnell uteslutit all sorts kapitalkontroll, men vi talar om det som en av de saker som Labour verkligen behöver planera för att förhindra att den destabiliseras.

Kapitalkontroll handlar om att isolera sig från det internationella systemet, och det finns bevis för att den fungerar på kort sikt, men den kan inte göra det på lång sikt. Vi hävdar att om vi menar allvar med att bygga ett nytt politiskt samförstånd på hemmaplan så behöver vi också göra det internationellt. Det kräver en strategi, att arbeta med vänsterrörelser i andra delar av världen, ersätta internationella nyliberala institutioner som Världshandelsorganisationen och Internationella valutafonden, och konfrontera frågor som beskattning av förmögenheter och klimatförändringar som en enda regering inte kan göra på egen hand.